

blond-hit-grupi osamdesetih Bros, ako se sećate (a kako biste zaboravili?). Dečko se zove Luk Gos, a ako me pamćenje dobro služi, njegov identični bliznac, za kojim su dvanaestogodišnjakinje jednako čupale kose, zvao se Met. Otud i veliko čuđenje pred neiskorištenim mogućnostima koje su se nekako, sve vreme nametale: Met se uopšte nije pojavio. Do kraja. Ni kao dobri, plavokosi brat koji će spasti svet od zlog ćelavog brata, ni kao Nomakov virtuelni odraz, čak ni kao nekakav dupli Nomak. Osim ako ovaj obrt ne čuvaju za treći deo, ozbiljan minus za Del Tora.

Protiv Nomaka i drugara krenuli su, dakle, Blejd i grupa vrhunski obučeni vampira-kulera, čija su imena nekakav ultimativni treš-presek naše dosadašnje civilizacije: Rajnhart (kao Đango), Čupa (kao Čups), Sveštenik (kao, na primer, Endi Garsija u *Šta sve možeš u Denveru kad si mrtav*), Sneško (kao Sneško), I Verlen (kao Pol). Njihovo skupno ime je Blood pack (kao *Rat pack*, jeste), a među njima je i Nisa, ćerka vampirskog fire-ra, čiji su ideali po pitanju unapređenja rase iznad ljubavi prema sopstvenim potomcima. Srećom po film, tu se negde Del Torova inspiracija arijevim motivima i završava, pa hongkonški uticaji, prelomljeni kroz plejstejšn optiku i nepodnošljivo nezaobilazne *Matriks*-momente, prevladavaju vizuelnim opsegom, koji je, kao što je u ovakvom filmu i jedino ispravno, osnovni značenjski materijal filma.

Vampiri se ljube sa žiletima u ustima, udišu crveni kokain, jedu cinober žele, u ustima nove vrste prepoznajemo obrise morske faune i seksualnih organa, Blejd svog starog zaštitnika Vistlera nalazi kako pliva u crvenoj tečnosti velikog inkubatora kao fetus, obdukcija pokazuje srce nove vrste obloženo metalom, Vistler se skida s vampirizma kao s heroína... U slojevima ovih slika kriju se priče o identitetu, poverenju, vernosti, ljubomori i žrtvi, više nego u bilo kojoj replici ili bilo kom dramskom obrtu. Zato je Blejd 2 uspešan u onom što radi. Ako niste gadljivi. I ako niste planirali da vodite decu.

MAJA UZELAC

KNJIGE

Teorijska bezosećajnost

Slavoj Žižek: *MANJE LJUBAVI – VIŠE MRŽNJE*; (izdavač: Beogradski krug)

Gospodin Slavoj Žižek je težak gost. Ako se vrata ne kaže da vas ne voli, nego samo da bi više mržnje a manje ljubavi rasvetlilo sa-

mu stvar, još bolje. Doduše, on ne kaže zašto je Zapad mogao političke ciljeve separatizma, a zatim i uzimanje oružja u ruke u Sloveniji, naknadno da legitimizuje i integriše, dok to isto odbija da učini sa OVK na Kosovu – time završava njegova odlična i vrlo provokativna knjiga. Odlična, međutim, ne znači i odlična u ravni teorijskog mišljenja, već pre svega u ravni volje da se između ozbiljnog i publicističkog otvori neki poseban prostor: Žižek se nedvosmisleno zalaže za to da se između sveopšteg kapitalizma i nikakvog socijalizma postavi pitanje prave alternative. I to pitanje nije za

njeza samo stvar realne politike nego pre svega, simboličkih moći i boljih izgleda misaonog, pa onda i živog čoveka.

Dobro je imati teškog gosta, mnogo bolje nego da dolazi s lažnim osmehom, pretvorno se čineći finim.

U onoj meri u kojoj je teorijski pronicljiv, Žižeku je stalo da bude neprijatan svakoj predrasudi. Koliko njegovo mišljenje treba da se razlikuje od preovlađujućih pogleda i da predstavlja teorijskog protivnika, toliko i konkretne situacije do kojih stiže treba da budu drugačije imenovane u njegovom tekstu. Te konkretne situacije idu od raskola u mišljenju kakav predstavlja izazovi Marksa i Frojda, do raskola u užasu kakav predstavljaju staljinizam i fašizam. Na takvoj podlozi, u kojoj Lenjin i Staljin ipak imaju znatno ubedljivije mesto nego Hitler, stiže se na kraju knjige na Balkan, pa i do NATO bombardovanja. Ovo poslednje je skoro idealan primer za humanitarističku obmanu, a pošto modelu Antigone Žižek suprotstavlja model Medeje, moglo bi se reći, i prostor za savršenu iluziju njegove teorije: iz nje proizlazi ne samo da bi idealan način otvaranja simboličkog prostora bio bombardovati samog sebe već bi to odgovaralo i na Kosovu i na Menhetnu.

Žižekova psihosocijalna analiza savremenog društva, ideologije i interesa koji ga pokreću pretenduje na to da otkrije njegovu skrivenu istinu. Kad je spozna, a Žižek veruje da upravo to čini, on odmah kao dobar izlečitelj predlaže i terapiju. Terapija koju preporučuje, međutim, sastoji se uglavnom u tome da se istina o razlozima i uzrocima iznese u javnost, pa bi društvo u kojem se svesno dela i javno se iznose po-

bude i potrebe otvaralo mogućnost da se obnovi društvena dinamika iščezla posle sloma realnog socijalizma. To nije zato što je Žižek opakneli socijalista koji žali za propalom utopijom, već zato što je on pronicljivi levičar koji jasno vidi da čak i tamo gde je svaka utopija sasvim nepraktična i pogrešna, ona ipak otvara nove simboličke mogućnosti i samim tim uvećava prostor slobode. Jednako kao što je hrišćanstvo značilo u Žižekovim očima preokret i mogućnost radikalnog novog, takav preokret potreban je opet, ali na njegovom putu stoji interesi multinacionalnih kompanija. One su, drugim rečima, i u obrnutom smislu, poslednji i konačni "Jevreji".

Žižek pretpostavlja da bi slika ogoljenih interesa bila pokretač jedne nove s(a)vesti i da bi to omogućilo drugačiju društvenu dinamiku u kojoj će se, umesto lažnog humanitarizma koji prikriva prave motive, čovečanstvo možda približiti istorijskom preokretu – jedino propušta da kaže preokretu čega i u ime čega. Stadijum veće zrelosti u odlučivanju i delanju njegovu teoriju ne bi zadovoljio, naprotiv, Žižek bi morao da tvrdi kako bi tek ona vodila većoj društvenoj frustraciji i patologiji.

Tako se Žižek ne samo individualnopsihološki nego i teorijski ne protivi samom bombardovanju kao takvom koliko izlaže očiglednom podsmehu humanitarističku ideološku oblandu u koju je umotan splet pravih razloga i ciljeva. Dakle, nije to humanistički protest protiv svakog animalnog militarizma, već jedno racionalno uviđanje da bi tek u slučaju kada su poznati ciljevi i motivi bilo moguće razabrati da li se tim sredstvima postiže ono što je primereno čovečanstvu.

Nisam siguran da bi teorijski šarm Žižekovog mišljenja ostao isti da je osluškivao zvuk rakete nad svojom glavom, gledao preko okvira svog kompjutera kako gori nebo nad gradom ili brojao mrtve, ali ne iz sentimentalnih razloga, već zato što bi se možda setio da na jednom mestu u knjizi opisuje Lenjina kako objašnjava zašto se ne sme slušati Betovenova sonata: pošto se vođa revolucije skoro zaplakao, odbacio je slušanje muzike jer revolucionari ne smeju da budu preosetljivi. I koliko duhovito pokazuje posledice ovakvog stava i pri tome izbegava stereotip zgražavanja, Žižek uopšte ne primećuje da je njegova teorijska bezosećajnost na udaru istog prigovora. On se ponaša kao mislilac koji ne sme da bude sentimentalna pred konkretnom patnjom pa misli kako ga njegova sopstvena teorijska pamet izuzima iz obaveze uživanja i saosećanja. Pri tome, pošto razmišlja o globalnim kategorijama koje traži u incidentnim situacijama, ne vidi kako se pu-

ΠΛΑΤΩ
KRITIKE

blicistički nerv uvukao u sam koren njegove teorije. Boljoj teoriji nije potrebno da radi samo na incidentima.

Žižek, dakle, mora da radi na kritičnom materijalu jer to jedino pobuđuje interesovanje, njemu je do toga stalo, pa se postavlja pitanje da li je njegova šarmantna otvorenost za polumrtvu levičarsku kritiku, što je vrlina njegovog mišljenja, stvarna ili glumljena. U onoj meri u kojoj je ona danas daleko od pravog poprišta društvenih interesa, u toj meri je ona egzotična pa, ukoliko je ovako duhovito i pametno sročena, može da pobuđuje interes na inače neuznemirenom duhovnom tržištu. Žižek ne okleva, on samoga sebe tu postavlja u centar pažnje, ali ne onim što je zaključio, već time što hoće da izaziva. Njegova analiza je zato jedan ukras više ili teorijsko golicanje koje simbolički kapital lako prihvata i skladišti kao dopadljivu neobičnost. U stvari, ovo nije društveni izazov – ali to su jedva i Burdije i Aron – nego sigurnosni ventil: umesto misli koja bi mogla da potrese korene jedne socijalne institucije, eto blagog dražkanja prenapregnutih nervnih završetaka koje dovodi do nekog lakog uzbuđenja i relaksacije, kao da se zbilja nešto važno događa.

Pozicija Žižekove teorijske misli je, prema tome, ista kao pozicija kapitalizma koji on kritikuje. Njegova teorija je taj kapital koji se u preobražajima održava nasuprot svakom konkretnom izazovu, bilo da je to istorija od sovjetske revolucije do NATO pakta, bilo da je to teorijska nelagoda od Frojda do Lakana. Štaviše, Lakan je ona vrsta mudre poštapalice koja leći od publicistike, a polje osnovnih otkrića prebačeno je tamo odakle se crpe materijal za analizu. Kada se bolje pogleda, Žižek nije taj koji otkriva problem, već veruje da je onaj koji u već otkrivenom problemu pronalazi više od onih koje citira. To je pozicija teorijskog parazita koji zapravo ublažava delovanje pravog otkrića.

Žižekova knjiga pokazuje da je pozicija levičarske provokacije danas moguća samo kao ljut dodatak već pripremljenoj kaši. Ali, to ne umanjuje zanimljivost njegovih preokretanja uobičajenih kategorija, volju da duhovitim povezivanjem podstakne razmišljanje, sposobnost da u filmovima prepoznaje moguće pojmove, i mnoge druge vrline jedne provokativne savremene misli. To što je on ostao daleko od onoga što je želeo ne znači da ga ne treba s pažnjom i razumevanjem čitati. Naprotiv. Jer, težak gost je privilegija koja leći banalnost i koja može da razdrma domaćina. Prema Žižeku se ne može biti samo ljubazan, njega valja – više mrzeti a manje voleti. Kao što to sam zah-teva. ■

ALEKSANDAR JERKOV

Počelo Sterijino pozorje

Pozorišni festival domaće drame Sterijino pozorje, koje se ove godine održava 47. put, počeo je u Novom Sadu. Festival je otvorila predstava *Velika drama* Siniše Kovačevića, koji je i režirao svoj komad u Narodnom pozorištu Beograd, gde je premijerno izveden. Pozorje traje od 1. do 9. juna. Svečanom besedom otvorila ga je novosadska glumica Gordana Đurđević-Dimić, dok će, kako je ranije najavljeno, na završetku Sterijinih igara, u čast nagradenih, biti izvedena predstava Ateljea 212 *Glembajevi* Miroslava Krleža.

Poseta Edgara Morena

Edgar Moren, jedan od najpoznatijih savremenih francuskih filozofa i sociologa, boravio je ovih dana u Beogradu, na poziv Evropskog centra za mir i razvoj (ECPD) Univerziteta za mir Ujedinjenih nacija. Moren se susreo s mnogim ličnostima iz javnog i kulturnog života i s jugoslovenskim predsednikom, a održao je i posećeno predavanje u amfiteatru beogradskog Filozofskog fakulteta gde je govorio na temu "S one strane globalizacije i razvoja: svet kao društvena zajednica ili kao imperija". Moren je označio globalizaciju kao poslednji stadijum procesa započetog još u XVI veku kada su, u prilično surovom obliku kolonizacije i porobljavanja, povezani udaljeni delovi sveta. Procese dekolonizacije, ukidanja ropstva, doba prosvetiteljstva i prvih formulacija ljudskih prava i poštovanja raznovrsnosti ljudske prirode Moren označava kao drugo lice ili drugu vrstu globalizacije, koja se kreće ka ostvarenju planetarnog društva.

Nagrada "Toni"

Mjuzikl *Thoroughly Modern Millie* (*Potpuno moderna Mili*) osvojio je šest nagrada, dok je drama Edvarda Albijsa *The Goat or Who is Sylvia* (*Koza ili ko je Sivilija*) proglašena za najbolji pozorišni komad na 56. dodeli pozorišnih nagrada Toni. Meri Cimerman proglašena je sinoc za najboljeg režisera za komad *Metamorphoses* (*Metamorfoze*) dok je u kategoriji mjuzikla za najboljeg režisera proglašen Džon Rando za *Urinetown The Musical* (*Mjuzikl Uringrad*). Za najboljeg glumca proglašen je Alan Bejts za ulogu u komadu *Fortune's Fool* dok je "Tonija" za najbolju glumicu dobila Lindsi Dankan za ulogu u komadu *Private Lives* (*Privatni životi*). Za najboljeg glumca u kategoriji mjuzikla proglašen je Džon Litgou za ulogu u predstavi *Sweet Smell of Success* (*Slatki miris uspeha*). Saton Foster dobila je "Tonija" za najbolju žensku ulogu u mjuziklu *Potpuno moderna Mili*, zasnovanom na istoimenom filmu iz 1967. u kome je glumila Džuli Endruz, Frenk Langela dobio je "Tonija" za sporednu mušku ulogu u komadu *Fortune's Fool* dok je Ketj Fineran nagradena kao najbolja sporedna uloga, u predstavi *Noises Off*. Za najbolju mušku sporednu ulogu u mjuziklu "Tonija" je dobio Suler Hensli za *Oklahomu*, a Harijet Haris za najbolju sporednu žensku ulogu u mjuziklu *Potpuno moderna Mili*.

Protest izdavača

Poslovno udruženje izdavača i knjižara Srbije i Crne Gore uputilo je pismo Ministarstvu kulture u kome se između ostalog kaže: "Poslovno udruženje izdavača i knjižara Srbije i Crne Gore, kao jedina organizacija u našoj zemlji koja okuplja vodeće državne, društvene i privatne izdavače i knjižare, već godinu dana vodi borbu za regulisanje poreza na promet knjiga i zaštitu svih autorskih prava u oblasti izdavaštva.

Primivši Nacrt zakona o izdavaštvu, koji je pripremila radna grupa Vašeg ministarstva, Upravni odbor Udruženja je po hitnom postupku pristupio njegovom razmatranju i na svojoj sednici od 13. marta 2002. usaglasio načelne i pojedinačne primedbe za poboljšanje i efikasnost ovog nacrta. Na osnovu pojedinačnih reakcija svojih članova, UO je podržao osnovne intencije i strukturu Nacrta i u davanju primedbi se uzdržao od svih predloga koji bi težili da definišu nadležnosti organa izvan područja ovako zamišljenog zakona. Svoje primedbe, definisane u 11 tačaka, uputili smo Vam 18. marta o.g.

Kako ni do danas, posle više od dva meseca, nismo zvanično obavesteni o preduzetim koracima povodom ovog zakona i naših primedbi, u ime svih članova Udruženja apelujemo da se ili pristupi hitnom donošenju zakona o izdavaštvu ili uvede vanredna mera kojom bi se knjige oslobodile poreza na promet (podsećamo Vas da smo Vam definiciju jedne takve mere već predložili pre tačno godinu dana).

Članovi Poslovnog udruženja izdavača i knjižara Srbije i Crne Gore su do sada, na svoju štetu, štiteći čitaoca, na različite načine pokušali da ublaže posledice neregulisanja zaštite autorskih prava i nesuglasica oko poreza, ali to više nisu u stanju da čine."